

RAADSVOORSTEL

Rv. nr.: 21.0043

B en W-besluit d.d.: 26-04-2021

B en W-besluit nr.: 21.0233

Naam programma:

Duurzame Verstedelijking, Ruimte & Wonen

Onderwerp:

Wensen en bedenkingen Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland

Aanleiding: In vervolg op de *Regionale Omgevingsagenda 2040. Aan de slag met Hart van Holland* heeft de Holland Rijnland in december 2020 opdracht gegeven tot het opstellen van de *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland*. Deze is op 14 april 2021 door de wethouders Ruimte vrijgegeven voor besluitvorming met het verzoek aan de colleges van B&W om het document voor wensen en bedenkingen aan te bieden aan de gemeenteraden.

Hieronder wordt het doel van de Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland en het belang voor Leiden beschreven, daarna gaan we in op het proces ter voorbereiding van de agenda. Tot slot geeft het college een voorzet van de wensen en bedenkingen vanuit Leiden weer.

Doel: De Regionale Omgevingsagenda is het bod van de regio Holland Rijnland voor de landsdelige Regionale Omgevingsagenda Zuid-West, de agenda waarmee Zuid-Holland en Zeeland hun ambities kenbaar maken voor de nationale uitvoeringsagenda van het rijk. Voor grotere investeringen in de fysieke leefomgeving van Leiden en de Leidse regio is het essentieel dat de Leidse belangen goed geborgd zijn in de uitvoeringsagenda's van de verschillende hogere overheden.

Daarnaast is het wenselijk dat de inspanningen van Holland Rijnland meer focus krijgen. Strategieën voor energie, mobiliteit, maar ook van economie en landschap hangen direct samen met de verstedelijkingsopgave van de regio. Door de verschillende opgaven in hun samenhang af te wegen ontstaat synergie.

De *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland* is de opmaat naar het werken in de geest van de Omgevingswet in regionaal verband. Het is een eerste stap in de integratie van de verschillende beleidsdomeinen binnen Holland Rijnland en worden drie belangrijke ruimtelijke documenten: de *Regionale energie strategie Holland Rijnland 1.0* (RES 1.0), de *Regionale Strategie Mobiliteit* (RSM) en de *Regionale Omgevingsagenda* in één bestuurlijk traject ter besluitvorming aangeboden.

Het tempo in deze besluitvorming wordt gedicteerd door de RES, waarvoor het besluitvormingstraject is vastgelegd in het Klimaatakkoord.

Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland is ook een lobby document. Wil Leiden positie hebben aan de relevante provinciale en nationale tafels dan helpt het dat men massa kan maken. Investeringen in de Leidse regio bedienen een grotere verstedelijkte regio, een regio die bovendien een voorloper is in de nieuwe economie. Voor de provincie Zuid-Holland waar de economische ontwikkeling wat achterblijft doet het Leidse daily urban system het in verhouding

goed. Het is dan goed dat dit verhaal breder gedragen wordt zoals in de *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland*.

Kader: In de *Nationale Omgevingsagenda* van het rijk, de NOVI, vraagt de minister regio's om tot landsdelige agenda's te komen die de inzet zijn voor gesprekken in de MIRT-tafels en Regionale Investeringsstafels. Naast de urgentie van de opgave is het maatschappelijke rendement een element in de afweging die dan wordt gemaakt.

Er is gekozen om de *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland* de status te geven van een Regionale Omgevingsagenda in het kader van de Omgevingswet. Dat betekent dat het een zelfbindend instrument is voor de leden van het samenwerkingsverband Holland Rijnland. De ambitie is dat de inzichten uit deze visie worden verwerkt in de lokale omgevingsvisies en -plannen.

De inzet op regionale samenwerking voor der ruimtelijke ontwikkeling vanuit Leiden is ingegeven door de coalitie-akkoorden van de afgelopen 2 colleges en komt ook terug in de Omgevingsvisie.

De raad heeft resultaten daarvan met de *Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040* in 2017 vastgesteld en in de zomer van 2020 wensen en bedenkingen gegeven bij de *Regionale Omgevingsagenda 2040*. Aan de slag met Hart van Holland 2020.

Belangrijke onderdelen die agenda's worden geborgd in het Verstedelijkingsakkoord, de woondeals die met de provincie zijn gesloten en afspraken over de REOS.

Overwegingen: Holland Rijnland heeft grote delen van de Leidse agenda en veel inzichten uit het Hart van Holland heeft overgenomen. Toch is het van belang alert te zijn op een goede borging van de Leidse belangen en de belangen van onze buurgemeenten die samen met Leiden het sociaal-economische motorblok van de regio vormen. Immers, mocht dat motorblok momentum verliezen of zelfs terugvallen, stopt de ontwikkeling van heel de regio.

Daarom is getoetst in hoeverre de wensen en bedenking die eerder geformuleerd werden voor *Regionale Omgevingsagenda 2040*. Aan de slag met Hart van Holland overeenkomen met hetgeen nu in de *Regionale Omgevingsagenda van Holland Rijnland* wordt voorgesteld. Er is voor gekozen om die punten te herhalen om de consistentie van de Leidse agenda nogmaals te borgen op de agenda van Holland Rijnland. De Leidse agenda moet immers niet alleen geborgd worden in de Regionale Omgevingsagenda van Holland Rijnland, maar ook in Landsdelige Regionale Omgevingsagenda Zuid-West

Ruimte is lange tijd geen onderwerp geweest binnen Holland Rijnland en de expertise op dit domein wordt opnieuw opgebouwd. Hetzelfde geldt voor de gemeenten binnen Holland Rijnland. Dat maakt dat er verschillen zijn in de sub-regionale visies die op verzoek van Holland Rijnland werden opgesteld. Het gevolg is dat de *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland* wat meer op hoofdlijnen blijft dan het laatste document van Hart van Holland.

1. Versterking vestigingsklimaat

Voor Leiden en het verstedelijk gebied tussen Katwijk en Zoeterwoude is het belangrijk om de economie en het vestigingsklimaat te versterken. De verbetering van de bereikbaarheid is daar een belangrijk element in. Die opgaven komen samen in het Leiden Bio Science park en het

stationsgebied. De doorontwikkeling van dit gebied is cruciaal voor de ontwikkeling van de kenniseconomie en daarmee voor de economische motor van de regio.

Dit komt in aanzet goed terug in de *Regionale Omgevingsagenda van Holland Rijnland*. Die biedt voldoende aanknopingspunten om het ingezette beleid en de afspraken met provincie en rijk verder uit te werken. Anders dan in Hart van Holland is het verstedelijkte gebied nu één van drie gebieden waarvan de belangen op de regionale tafel tegen elkaar afgewogen zullen worden. Daarin vraagt de borging van de belangen van het verstedelijkte gebied en Leiden blijvend de aandacht.

Conclusie 1: “Onze raad onderschrijft de noodzaak om onze economie en ons vestigingsklimaat te versterken en dat verbeteren van de bereikbaarheid daar een belangrijk element in is. Dat komt samen in het Leiden Bio Science Park en het stationsgebied. De doorontwikkeling van dit gebied is cruciaal voor de ontwikkeling van onze kenniseconomie en daarmee voor de economische motor van onze regio. Onze Gemeenteraad vindt het van belang om de versterking van de economie en de kennisindustrie in het bijzonder waar dit effectief kan zijn ook nu al dan wel lokaal, dan wel samen met buurgemeenten dan wel met onze regio onder de aandacht van het provincie en rijk te brengen.”

2. Doorontwikkeling langs de Oude Rijn na 2030

Omdat de *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland* een groter grondgebied bestrijkt zijn er veelbelovende nieuwe inzichten. Daarvan springt de mogelijke ontwikkeling van de Oude Rijnzone tussen Zoeterwoude en Alphen aan den Rijn na 2030-2050 het meest in het oog.

Naast een verdere economische versterking en verdichting in de verstedelijkte as tussen Katwijk-Leiden-Zoeterwoude zal Alphen aan den Rijn zich steeds meer zal ontwikkelen tot een complete stad met eigen karakter. Die zal een aanvulling zijn op en programma's bieden die niet in het Leidse daily urban system passen. . Voor het verstedelijkte gebied Katwijk-Leiden-Zoeterwoude wordt bijvoorbeeld het ruimtegebrek voor het MKB steeds nijpender. Alphen aan den Rijn kan daarvoor een oplossing bieden. Dat vraagt om een afstemming tussen de verschillende ontwikkelingen langs de as

Conclusie 2: “Onze raad ziet de noodzaak om na te denken over de verstedelijking na 2030 en de mogelijkheden die een ontwikkeling langs de Oude Rijn tussen Zoeterwoude en Alphen aan de Rijn biedt voor het vasthouden en huisvesten van de nieuwe industrie en de daarbij horende medewerkers. En daarmee onze en de groeiagenda van de provincie Zuid-Holland te ondersteunen.

3. Versterking van de economische eco-systeem van het Leidse daily urban system

Er is meer MKB in Holland Rijnland en daarmee is er ook meer aandacht voor de maakindustrie. Zo kent Holland Rijnland ook andere sterk gespecialiseerde sectoren zoals de bloembollenteelt van de Duin en Bollenstreek en de kwekers rond Boskoop in de Rijn en Veenstreek.

In de *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland* wordt de ambitie uitgesproken om de gebieden van regionaal belang, de zo genaamde potentiegebieden, extra aandacht te geven. Wat de opgave voor deze gebieden is, moet nog verder worden uitgewerkt.

wordt nog niet zo uitgebreid uitgewerkt als de potentiegebieden die eerder voor Hart van Holland werd geformuleerd,

In de Leidse wensen en bedenkingen op de *Regionale Omgevingsagenda 2040. Aan de slag met het Hart van Holland* is de ambitie uitgesproken om de opgaven voor de potentiegebieden: ESA-Estec Space Campus Noordwijk, LBSP en de knoop rond Heineken samen met de buurgemeenten door te ontwikkelen. Katwijk en Leiden zijn in goed overleg over het potentiegebied Leiden Bio Science Park. De inzet op de andere potentiegebieden aandacht moet weer worden opgepakt.

Om daarin goed te acteren is er meer informatie nodig over de relatie tussen de stuwende en verzorgende economie in ons daily urban system en de bijhorende ruimtelijke opgaven

Conclusie 3: “Voor Leiden is het belangrijk datl:

- **het potentiegebied Leiden Bio Science Park samen met Katwijk, Oegstgeest en Wassenaar verder brengen;**
- **met Zoeterwoude in overleg te gaan over de versterking van de verbinding van het cluster rond de N11 en Heineken;**
- **het bredere gesprek over de verbreding van de basis van de kenniseconomie samen met Noordwijk, Katwijk en de provincie voeren.**
- **met Holland Rijnland het gesprek voeren over de versterking van de maakindustrie.”**

4. Naar een landschapsstrategie

Holland Rijnland heeft veel buitengebied met belangrijke nationale landschappen. Het belang van de bescherming en versterking van die landschappen wordt dan ook nadrukkelijk benoemd. De *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland* pleit voor een aparte landschapsstrategie.

Om de landschappen zoveel mogelijk te ontzien wordt de keuze gemaakt om de verstedelijking in de as Katwijk-Alphen te concentreren. Dat betekent dat er een opgave ligt om de kleinere kernen buiten deze as sterk en vitaal houden. De kleinere kernen en Alphen aan den Rijn pleiten voor het onder voorwaarden bouwen buiten het bestaand stads en dorpsgrenzen (BSD). Gedacht wordt aan kleinschalige woningbouw voor de eigen behoefte; een oplossing die verdere uitwerking vraagt.

Naast de verstedelijkingsopgave zetten ook de klimaatverandering en de energietransitie het landschap onder druk. De opgaven en oplossingen verschillen per gebied.

Zeker is dat het landschap ingrijpend zal veranderen door de wijzigingen in het waterbeheer door de Hoogheemraadschappen. Afhankelijk van de grondslag: zand, veen of steen verschillen de effecten van de klimaatverandering en zijn andere mitigerende ingrepen nodig.

Hetzelfde geldt voor de gevolgen van de energietransitie. Waar het stedelijke gebied een grote inpassingsopgave tegemoet gaat, vrezen de landelijke gemeenten voor de kwaliteit van ‘hun’ landschappen. Omdat beide opgaven nog zo nieuw zijn, blijft het lastig om daar in de *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland* al verregaande uitspraken over te doen.

Wel zal gebruik worden gemaakt van de inzichten uit de studie naar de *Natuurlijke Leefomgeving*, die voor heel het Holland Rijnland gebied is uitgevoerd. Een andere kans wordt geboden doordat de gemeenten uit de Rijn en Veenstreek met het rijk in het NOVI-gebied voor het Groene Hart

samenwerken aan de opgaven voor het veenweidegebied. Het zou goed zijn als het lukt om de extra aandacht die dit oplevert te verzilveren.

Vanuit Hart van Holland zijn de 5 rode draden benoemd (zie hoofdstuk 5 van het boekje) ter ondersteuning bij een afweging tussen de verschillende ruimtelijke belangen bij gebiedsontwikkeling op verschillende schaalniveaus:

- Kwaliteit door verscheidenheid;
- Wederkerigheid tussen economische functies en regio;
- Aantrekkelijk landschap, sterk vestigingsklimaat;
- Afstemming mobiliteit en verstedelijking
- Energietransitie en energie-infrastructuur

Het zou goed zijn om voor het behoud van die uitgangpunten te pleiten.

Conclusie 4: “Onze Gemeenteraad herkent het belang van de rode draden zoals eerder vastgesteld. Echter: onze Raad wil graag in regionaal verband het gesprek aangaan over het benutten van deze rode draden in de context van lokale gebiedsontwikkeling:

- **samen met de regio in te zetten op een landschapstrategie en daarbij aan te sluiten bij de het onderzoek naar de Natuurlijke Leefomgeving dat in 2019 is opgeleverd en gebruik te maken van de samenwerking in het NOVI-gebied voor het Groene Hart.**
- **kwaliteit door verscheidenheid: de grote kracht van onze regio is de relatieve kleinschaligheid en diversiteit van de verschillende kernen. De identiteit van de kernen, de bijhorende woonmilieus en programma’s moeten veel meer uitgangspunt worden van de gesprekken binnen de regio;**
- **het behoud van het aantrekkelijke landschap, is voor onze kennisregio belangrijk omdat het bijdraagt aan een sterk vestigingsklimaat. Het rijk en de provincie hebben daar uitspraken over gedaan. Als regio en zeker als het verstedelijkte gebied zou meervoudig ruimtegebruik om te voorkomen dat opgaven worden afgewenteld op het landschap het dragende principe moeten zijn;**
- **in het potentiegebied Leiden Bio Science Park de afstemming tussen landschap, mobiliteit en verstedelijking meenemen. Dit gebied waar Katwijk, Oegstgeest, Wassenaar en Leiden steeds nauwer vervlochten raken is het nieuwe geografische centrum van het verstedelijkte gebied tussen Zee en Zoeterwoude. Een goede grensoverstijgende gebiedsontwikkeling biedt voor nu en voor later grote kansen;**
- **de energietransitie en energie-infrastructuur zijn grote ruimtevragers en zullen zichtbaar zijn in het landschap en zichtbaar worden in het verstedelijkte gebied. Hier kan meervoudig ruimtegebruik kansen brengen die bij een alleen sectorale aanpak niet in beeld komen.”**

5. Het borgen van de Leidse belangen

Het is belangrijk dat het momentum waarvan de huidige Leidse ontwikkelingen van profiteren vast te houden. In de uitvoeringsagenda van de *Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland* is de opgave om het verstedelijkte gebied verder te versterken als een eigenstandige opgave is benoemd.

Daarmee blijft de verantwoordelijkheid voor onze inspanningen in de Verstedelijkingsalliantie, het Innovation Quarter, de Economic Board, op het LBSP bij Leiden, maar komen onder de paraplu van de bredere regionale samenwerking. Dat leidt tot een laatste conclusie:

Concluderend 5: *“als centrumgemeente heeft Leiden een belangrijke positie in de regio. Voor opgaven zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van het Leiden Bio Science Park, het Stationsgebied of bij deelname aan gremia als de Verstedelijkingsalliantie of het Innovation Quarter of de Economic Board heeft Leiden de regie. Leiden neemt de ruimte om als kansen zich voordoen die te benutten om de eigen opgaven in de Landsdelige Omgevingsagenda van het Rijk te borgen.”*

Financiën: Er zijn aan de vaststelling van dit document geen financiële consequenties verbonden.

Inspraak/participatie: Holland Rijnland heeft de bestuurders en gemeenteraden goed betrokken bij dit proces. Door het proces zo los mogelijk te organiseren hebben bestuurders en raden de kans gehad om steeds te reageren op de tussenproducten die werden opgeleverd. Bovendien heeft men op verzoek colleges en gemeenteraden bijgepraat over de denkrichtingen op oplossingen.

Evaluatie: Dit document streeft aan een integrale benadering van de ruimte. Die is dynamisch en het document zal dan ook regelmatig herzien en aangevuld moeten worden.

Bijgevoegde informatie: Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland

RAADSBESLUIT:

De raad van de gemeente Leiden:

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders (Raadsvoorstel 21.0043 van 26 april 2021), mede gezien het advies van de commissie Stedelijke Ontwikkeling,

BESLUIT

1. De volgende wensen en bedenkingen ten aanzien van de Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland mee te geven aan het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland:
 - a. de noodzaak om onze economie en ons vestigingsklimaat te versterken en dat verbeteren van de bereikbaarheid daar een belangrijk element in is. Dat komt samen in het Leiden Bio Science Park en het stationsgebied. De doorontwikkeling van dit gebied is cruciaal voor de ontwikkeling van onze kenniseconomie en daarmee voor de economische motor van onze regio;
 - b. waar dit effectief kan zijn, ook nu al, het belang om onze economie, onze mobiliteit en ons vestigingsklimaat te versterken dan wel lokaal, dan wel samen met buurgemeenten dan wel met onze regio onder de aandacht van het provincie en rijk te brengen;
 - c. na te denken over de verstedelijking na 2030 en de mogelijkheden die een ontwikkeling langs de Oude Rijn tussen Zoeterwoude en Alphen aan de Rijn biedt voor het vasthouden en huisvesten van de nieuwe industrie en de daarbij horende medewerkers. En daarmee onze en de groeiagenda van de provincie Zuid-Holland te ondersteunen.
 - d. het potentiegebied Leiden Bio Science Park samen met Katwijk, Oegstgeest en Wassenaar verder brengen;
 - e. met Zoeterwoude en Alphen aan den Rijn in overleg te gaan over de versterking van de verbinding van het cluster rond de N11 en Heineken;
 - f. het bredere gesprek over de verbreding van de basis van de kenniseconomie samen met Noordwijk, Katwijk en de provincie te voeren;
 - g. met Holland Rijnland het gesprek voeren over de versterking van de maakindustrie;
 - h. in regionaal verband het gesprek aan te gaan over het benutten van de rode draden in de context van lokale gebiedsontwikkeling:
 - i. samen met de regio in te zetten op een landschapstrategie en daarbij aan te sluiten bij de het onderzoek naar de Natuurlijke Leefomgeving dat in 2019 is opgeleverd en gebruik te maken van de samenwerking in het NOVI-gebied voor het Groene Hart;
 - ii. kwaliteit door verscheidenheid: de grote kracht van onze regio is de relatieve kleinschaligheid en diversiteit van de verschillende kernen. De identiteit van de kernen, de bijhorende woonmilieus en programma's moeten veel meer uitgangspunt worden van de gesprekken binnen de regio;
 - iii. in het gesprek over de economie met de buurgemeenten, de regio en de provincie meer inhoud genereren zodat er meer kennis is over de wederkerigheid tussen de economische functies en de regio;
 - iv. het behoud van het aantrekkelijke landschap is voor onze kennisregio belangrijk omdat het bijdraagt aan een sterk vestigingsklimaat. Het rijk en de provincie hebben daar uitspraken over gedaan. Als regio en zeker als het verstedelijkte gebied zou meervoudig ruimtegebruik, om te voorkomen dat opgaven worden afgewenteld op het landschap, het dragende principe moeten zijn;
 - v. in het potentiegebied Leiden Bio Science Park de afstemming tussen mobiliteit, landschap en verstedelijking meenemen. Dit gebied waar Katwijk, Oegstgeest, Wassenaar en Leiden steeds nauwer vervlochten raken is het nieuwe geografische

- centrum van het verstedelijkte gebied tussen Zee en Zoeterwoude. Een goede grensoverstijgende gebiedsontwikkeling biedt voor nu en voor later grote kansen;
- vi. de energietransitie en energie-infrastructuur zijn grote ruimtevragers en zullen zichtbaar zijn in het landschap en zichtbaar worden in het verstedelijkte gebied. Hier kan meervoudig ruimtegebruik kansen brengen die bij een alleen sectorale aanpak niet in beeld komen;
 - i. voor opgaven zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van het Leiden Bio Science Park, het Stationsgebied of bij deelname aan gremia als de Verstedelijkingsalliantie, het Innovation Quarter of de Economic Board heeft Leiden de regie. Leiden neemt de ruimte om als kansen zich voordoen die te benutten om de eigen opgaven in de Landsdelige Omgevingsagenda van het Rijk te borgen;
 - j. ...

Gedaan in de openbare raadsvergadering van,

de Griffier,

de Voorzitter,

dhr. G.F.C. Van Leiden

drs. H.J.J. Lenferink